

DR. ORBÁN JÓZSEF

PhD-hallgató

A MÉDIA ÉS A BŰNÖZÉS KÜLÖNÖS KAPCSOLÓDÁSI FELÜLETEI¹ - SZEMELVÉNYEK EGYES INTERNETES TARTALMAK VESZÉLYEIBŐL

Bevezető gondolatok

Az élőlények között az ember a gondolkodására és kifinomult kommunikációs eszközeire a legbüszkébb. Ugyanakkor ezeken a pontokon a legsérülékenyebb is. A média – amely a kommunikáción keresztül az ember pszichéjét² veszi célba – egyaránt szolgálhat jó és rossz célokat. A média sötét oldala közvetlen és közvetett hatásaival egyaránt érintheti a bűnözést. A hírcsatornákon és a közösségi oldalakon meghatározott embercsoportok felé küldött üzenetekben is felbukkannak gyűlöletkeltésre utaló megnyilvánulások. Gyakori médiafogyás a valóság egy félreérthető részének bemutatása, manipulálása, félreinformálás,³ ami szintén kelthet uszító gondolatokat a média-fogyasztóban. Közvetett módon pedig úgy befolyásolható, hogy a média valóság-hű ábrázolásra nem törekszik, és bűncselekményt, vagy elkövetőt mutat be pozitívan,⁴ holott a teljes, vagy legalább az iránymutatást adó információk rendelkezésre állnak.⁵ Jelentős kockázat az is, amikor úgy mutatnak be alkotásokat, hogy azok mintaként szolgálhatnak bűncselekmény elkövetéséhez.

Egy demokratikus társadalomban a szólásszabadság demokratikus alapjog, ezért fontos a megfelelő elhatárolás. A gyűlöletbeszéd és a szólásszabadság határvonalának meghúzése igen

¹ A Magyar Kriminológiai Társaság konferenciáján 2017. október 13-án elhangzott előadás alapján.

² Itt említhetjük a 13-éves Megan Meier esetét, akit zaklató MySpace üzeneteken keresztül öngyilkosságba kergettek (cyberbullying). A 16 éves Josh Evans kitalált személy volt, valójában egy szomszédban lakó nő kommunikált vele, aki bosszút akart állni azért, mert az ő lányával megszakította korábbi baráti kapcsolatát. Az áldozat csak üzeneteket váltott az internetes felületen keresztül, az öngyilkosság okozójával nem volt kapcsolata. Az esettanulmány is mutatja, hogy a psziché manipulálásán keresztül milyen súlyos cselekményeket lehet elkövetni. VINES, 2015. 54-55. o.

³ KORINEK, 2006. 3-11. o.

⁴ Itt érdemes olyan média megnyilvánulásokra gondolni, ahogy pl. a Viszki-sztrájk bűncselekményeit kommentálták.

⁵ Ezzel ellentétben, és elítélendően negatív média-megnyilvánulás, amikor a védőt azért bélyegzik meg, mert – egy bizonyos, a közvéleményt felkavaró esetben – a vádlott védelmét ellátja.

kényes kérdés lehet. De hogyan lehet elhatárolni a „könyvégető” cenzúrától a közösség védelmét szolgáló intézkedéseket? És hogyan ismerhető fel a gyűlöletbeszéd? Lehet-e védekezni ellene? Továbbá hogyan lehet óriási tömegű információáradatnál kellő rálátást nyerni? Vajon a rossz szándékúnak tűnő szöveg csak az alkotói szabadság hibás értelmezéséből következett be, és ilyenkor elegendő a közlemény korrekciója, avagy vélelmezhető a mögöttes bűnös szándék is?

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) 2009-ben tűzte ki azokat a sarokpontokat, melyek szerint a gyűlölet-bűncselekményeket elhatárolják más indíttatású cselekményektől és felhívják a résztvevő országokat a vonatkozó statisztikák folyamatos vezetésére.⁶

„A) minden olyan bűncselekmény, ideértve a személy vagy vagyon elleni bűncselekményeket, ahol a bűncselekmény áldozatának, helyszínének vagy tárgyának kiválasztása mögött ezen áldozatok, helyszínek vagy tárgyak B pontban meghatározott csoporthoz való vélt vagy valós tartozása, e csoporthoz fűződő kapcsolata, vagy e csoport számára nyújtott támogatása áll;

B) egy csoport bármely olyan tulajdonságon alapulhat, amelyben a csoport tagjai osztoznak, így például a tagok vélt vagy valós faji hovatartozása, nemzeti vagy etnikai származása, nyelve, bőrszíne, vallása, neme, kora, értelmi vagy testi fogyatékosága, szexuális irányultsága vagy más hasonló tulajdonsága.”⁷

A bűncselekmény a rágalmozgáson, a felbujtáson, az uszításon és a gyűlöletbeszéd⁸ keresztül valósulhat meg, tényállási elemeit a BTK⁹ XXI.¹⁰ és XXXII.¹¹ fejezete, a gyűlöletkeltő információt továbbító médiaszolgáltatóval szemben alkalmazható szankciókat az MTTV12 177.§ és a 178.§ szabályozza. Vizsgálódásunkkal – a teljesség igénye nélkül – az interneten terjedő gyűlölet-bűncselekmények egy részére kívánjuk a figyelmet felhívni.

⁶ EBESZ 9/09. számú Miniszter Tanácsi határozata.

⁷ DINÓK, 2013/12. 52–67. o.

⁸ Megítélésünk szerint a gyűlöletbeszéd helyett, az ideértendő cselekményeket jobban leíró „nem fizikai gyűlölet-megnyilvánulásoknak” elnevezés szabatosabb lehetne. Az írásbeli, képi, vagy akár szimbolikus jelek továbbítása a médiában már megvalósíthatja a gyűlöletkeltést. Lehet úgy is beszédet tartani, hogy közben egyetlen gyűlölködő szó sem hangzik el, miközben a háttérben látható jelképek egyértelműen a gyűlöletkeltést kommunikálják. Hasonlóképp megállapíthatjuk, hogy internetes hírportálok reklámfelületein továbbított információ is képviselhet gyűlöletbeszédvel egyenértékű üzenetet. Idetartozónak véljük a gyűlöletet szító több személynek küldött gyűlöletkeltő üzenetet is. Kedvezőnek tekinthető viszont, hogy a hazai jogi szabályozás tág fogalmai alapján ezek is megvalósítják a közösség elleni uszítás tényállását, így megjegyzésünket inkább pontosító jellegűnek tekintjük. (BTK. 322.§)

⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

¹⁰ Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények.

¹¹ A köznyugalom elleni bűncselekmények.

¹² 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról.

A XXI. században felnövekvő generáció számára a média egyre inkább az internettel azonos.¹³ Ez motiválta, hogy a média-bűncselekményeket a világhálón keresztül szemléljük. A kérdéskör összetettsége miatt csak metszeteket mutatunk be a kihívásokból, és a lehetséges válaszokból.

Gondolatok a gyűlöletbeszéd és a szólásszabadság együttéléséről

Az evolúciós fejlődés egyik védekező mechanizmusa a veszélyt jelző negatív hatásokra adott azonnali eredményes válaszreakció. A gyűlölet is tekinthető egyfajta önvédelmi reakciónak, mellyel a szervezet éberségi szintjét lehet növelni, azonban bizonyos mérték felett már agressziót indukál az érintett személyben. Az indokolatlan gyűlölet szítása indokolatlan agressziót eredményez, melynek közösségbomlasztó hatása jelentős társadalmi kárt okoz. A közösségi mikro-csoportoktól kezdve a társadalom magasabb szintjéig mindenki veszélyeztetettnek tekinthető. A gyűlöletkeltés háborús viszonyok között szolgálhatja az éberséget, az összetartozás megerősítését, de békeidőben csak negatív, bomlasztó hatását lehet észlelni. A közösség önvédelmi rendszere szükségessé teszi, hogy a felesleges gyűlöletkeltést megakadályozzák. Ugyanakkor figyelembe kell venni azt is, hogy az eltérő személyek, vagy közösségek érzékenysége is eltérő. A norvég kormány gyűlöletbeszéd elleni 2016-2020 közötti stratégiáját felvázoló kiadványában a szólásszabadságot, mint alapvető emberi jogi tényezőt, az egyén személyes szabadságának lényeges elemét határozza meg.¹⁴ Helyesen vázolják fel, hogy a szólásszabadság és gyűlöletbeszéd elleni küzdelem nem valósulhat meg egymás rovására. Hangsúlyozzák az ifjúság veszélyeztetettségét és felhívják a figyelmet az online terjedő gyűlöletbeszéd megállításának fontosságára.¹⁵

A modern kor technológiai fejlettsége lehetővé teszi, hogy az információt – mely gyűlöletet is hordozhat – a média a társadalom széles rétegeiben robbanásszerűen terjessze. Hatása a gazdasági teljesítmény romlásától kezdve a közösségi instabilitáson át egészen az individuális egészségének romlásáig vezethet. A többszörös negatív hatás indokolja a társadalom gyűlöletkeltéssel szembeni védekezésének szükségességét.

A veszély elhárításának és megelőzésének első lépcsője a kockázat felismerése, amit tanulmányunk adta keretek között érintünk. A véleménynyilvánítás szabadsága és a közérdekkel szembeni gyűlöletkeltés elhatárolása egyaránt jelenthet kriminalisztikai kihívást és preventív feladatot. Alapkutatásunk gerincét képező valószínűségi hálók ebben a kihívás-

¹³ Az un. X, Y és Z generáció híreket a hírportálokon, filmeket a letöltéseken, a zenét a Youtube csatornáján, üzenetet a Messengeren, vélemény-megosztást a Facebook felületén keresztül szerzik vagy továbbítják.

¹⁴ THE NORWEGIAN MINISTRY OF CHILDREN AND EQUALITY, 2017. 5.0.

¹⁵ Uo. 19. o.

ban is kínálnak megoldási lehetőséget. Az alkalmazhatósághoz azonban szükséges egy gyűlöletkeltésre alkalmas kifejezésekből álló adatbázis létrehozása, amely alapján a vizsgálatot végző rendszer döntés-előkészítést végez.¹⁶ A szűrés kiterjeszhető olyan vizsgálatokra is, melyek bűncselekmény elkövetésére felbujtó üzenetek azonosítását végzik. A feltételrendszer meghatározása a kriminológusnak, a pszichológusnak, a médiszakembernek; a gyakorlati alkalmazás pedig prevenciókor a kriminológusnak, bizonyításkor a kriminalistának ad feladatot. A prevenciónál a társadalom számára a legfontosabb feladat a köznyugalom fenntartása. A vádemelésnél a törvénysértés bizonyítása a cél.

A bűnözés és a média kapcsolatának klasszifikációja

A fentiek összegzéséből kiindulva a bűnözés és a média kapcsolódó felületeit normasértés alapján, irányultság szerint, bűnözésábrázolás szerint, hatókör alapján és hatáskör elvonás alapján is osztályozhatjuk. A normasértésnél a jogi és az erkölcsi korlátok¹⁷ átlépését tekinthetjük az első szintnek.¹⁸ A cselekvés irányultsága szerint veszély lehet tevőleges, vagy passzív. Az irányultság és a bűnözésábrázolás között fellelhetünk közös metszéspontokat. A bűnözést pozitívan ábrázoló műsorok passzívan a cselekmények mellé állnak. Az elkövetők, vagy cselekményeiknek bűnözésábrázolása már akkor válik aktívvá, amikor a törvénysértést támogatóan nyilatkoznak. Ezt akár bűnözés-marketingnek is nevezhetjük. A hatókör szempontjából a média üzenet irányulhat egy konkrét személy,¹⁹ valamilyen közös szempontok mentén szerveződött csoportosulás vagy nagyobb számosságot elérő közösséggel szemben. Különösen nehezen értelmezhető az, amikor a média mintegy elvonja a bíróság funkcionális hatáskörét: előrevetíti az ítéletet, sőt esetenként az eljárásban részvevő védőre vetíti a vádlott cselekményének a súlyát. Ez a tanúvallomásokra is kihathat, mert befolyásolhatja a tanúkat.

¹⁶ Ilyen kezdeménynek tekinthetjük Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport Előítélet-indikátorok lista magyarázatát. http://gyuloletelen.hu/sites/default/files/gyem_indikatorlista_haromolszopos_vegleges.pdf hozzáférés: 2018.01.26.

¹⁷ Úgy véljük, hogy erkölcsi kérdésekben elsősorban az állampolgároknak kell véleményt alkotni, s nemtetszésüknek hangot adni.

¹⁸ Olyan esetekben, amikor a közvetített műsorban, információban rejlő veszélyek előre nem láthatóak, akkor a kockázatokra való figyelemfelhívást legalább a műsorszám megtekintése előtt szükséges megtenni.

¹⁹ Pl. a korábban említett Megan Meier, VINES, 2015. 54-55. o.

Zick és munkatársai tanulmányukban a csoport fókuszú gyűlölködést vették górcső alá, keresve összetevőiket és kapcsolatukat.²⁰ Nemcsak kvalitatív, hanem kvantitatív kiértékelést is végeztek a kísérleti adatokon, használva a matematikai statisztika eszközeit. Az eredményeket sajátos egyszerűsített oksági hálóban ábrázolták, melyben az elemzést származás, rassz, muszlim, homoszexuális, nő, fedélnélküli és bevándorló csoportokra osztották. A modellben szereplő tényezőket súlyozták az életkor, az iskolázottság, a nem és a jövedelmi tényezőkkel.

A Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport (GYEM) a bűncselekmény megvalósulásának 11 indikátorát²¹ azonosítja.²² A nyilvánosság – a gyűlöletbeszéd esetén – a bűncselekmény megvalósulásának feltétlenül szükséges kelléke. A nyilvánosság és az elkövetés eszköze egymásra is hatnak. Tanulmányunk keretei között ezt a média és a bűnözés vonatkozásában tekintjük meg. A média esetében a nyilvánosság biztosítását és az elkövetés eszközt bizonyos szempontból azonosnak is tekinthetjük. Az oksági viszonyok feltérképezésekor figyelembe kell venni az előítéletek társadalmi elfogadottságát.²³ Az előítélet az elkövető motivációját alapvetően meghatározhatja, így az oksági viszonyok feltérképezéséhez szükséges ezt a tényezőt is figyelembe venni.

A hagyományosnak számító²⁴ média lehetőségeken túl egyre növekvő jelentősége van az új típusú kommunikációs csatornáknak. Az internetes hírportálok, a blogok, az e-mail lehetőségei, a Youtube, a Twitter, MySpace, Facebook stb. egyaránt lehetőséget biztosít ilyen cselekmények megvalósításához. A vesztélyt fokozza, hogy az elkövető anonim is maradhat.²⁵

A BTK 331.-337. szakaszaiban megfogalmazott „nagy nyilvánosság” relatív fogalom. Belátható, hogy a cselekmény súlyosságának megítéléséhez szükséges a hatásbecslés is. Más hatása van szórt üzenetnek és más a célzott terjesztésnek.

Hasonlóképp a terrorcselekmények esetén a BTK. 314.§ b) pontja „a lakosságot megfélemlítse” tényálláselem megvalósításához a hagyományos és a modern média egyaránt felületet biztosíthatnak.

²⁰ ZICK, ET AL., 2008. 64(2):363-383.

²¹ „(1) A sértett vagy más tanú észlelése, véleménye; (2) az elkövető megjelenése, megnyilvánulása a cselekménnyel összefüggésben; (3) az elkövető és a sértett közötti vélt vagy valós csoportkülönbség; (4) a sértett megjelenése, viselkedése; (5) az elkövető előítéletes beállítottsága; (6) szervezett gyűlöletcsoportok részvétele; (7) helyszín; (8) időpont; (9) az erőszak mértéke, módja, eszköze; (10) nyilvánosság és (11) más indíték hiánya.”

²² http://gyuloleletellen.hu/sites/default/files/gyem_indikatorlista_haromolmozopos_vegleges.pdf hozzáférés: 2018.01.28.

²³ Saját előítéletességükhöz való viszonyuk alapján KOVÁCS MÓNICA négy típust különböztet meg „az előítéletesség kontinuumán: (1) az előítélet-mentesek, (2) az ambivalensek, (3) az átlagos előítéletesek, és (4) a szélsőségesen előítéletesek csoportjait”. KOVÁCS, 2010. 7–27. o.

²⁴ TV, rádió, nyomtatott sajtó, nyomtatott kiadványok, stb.

²⁵ ORTIGOSA – INGLEZAKIS, 2017. 29. o.

Kulturális háttér és a gyűlöletbeszéd viszonyának problémaköre

Látható, hogy a médiaforrások nagy száma és időbeli gyors változása mellett a hagyományos ember általi szűrés már nem hatékony. Mindemellett lényeges kérdés a gyűlölet fogalmának és veszélyességi szintjeinek egységes meghatározása. A kihívást fokozza az is, hogy a szövegszerű tartalom mellett az átvitt értelmű gondolatok, a beszéd és a mögöttes háttérkép, az intonáció is befolyásolhatja az üzenet gyűlöletkeltő hatását.

Több éve folyó Bayes-hálós kutatásunk során hangsúlyoztuk a valószínűségi hálók általános alkalmazhatóságát. Az általános alkalmazhatóság azonban nem jelenti a teljes körűséget. Nehezen leküzdhető kihívás a gyűlöletbeszéd szándék- és kultúrafüggősége. Hazánkban, ahol a jog visszásságainak gyűjteménye is lehet nyomtatott humor tárgya²⁶ a szándék lényeges. Jelen technikai szint mellett a mesterséges intelligencia még nem alkalmas azon elhatárolásokra, amelyek képessé tennék olyan absztrahálásra, amely alapján a viccet értelmezni tudná. Így az automatikus elemzéseknél ez vakriasztást eredményezne. A gyűlöletbeszéd meghatározása mindenképp kultúrafüggő is. Amíg az iszlám országokban vallási jellegű megnyilvánulások is minősülhetnek gyűlöletbeszédnek, addig Dél-Afrika szabályozása az európai normák általános meghatározásán túl a családi állapotot, a vándorlóságot, a kort, a fogyatékkal élő embert, a lelkiismeretet, a hitet, a kultúrát, a nyelvet és a születést is ide sorolja.

Hogyan alkalmazhatjuk a Bayes-hálókat a gyűlöletbeszéd-bűncselekményeknél? A gráfelmélet segítségével az oksági viszonyokat térképezhetjük fel. Ehhez viszont a valóságú tényállás megállapítása szükséges. Az adatbázis tartalmazza mindazon tényezőket, amelyek a gyűlöletbeszédet jellemezhetik.²⁷ A gondos statisztikai nyilvántartás a jövőbeli esetek minősítésénél és valószínűsítésénél alapadatként, avagy a priori információként kezelhető.

A világháló média-bűncselekményeinek valószínűsítési kihívásai

A modern világhálós médiafelületek esetén megállapítható, hogy ezek a virtuális terek könnyebben biztosítanak elkövetési lehetőséget, ugyanakkor nagyobb esélyt adnak a cselekmények automatizált felderítéséhez. Ebben a virtuális világban az automatizált becslés jelentős szerephez jut. A szűrőalgoritmusok és a mögöttes technikai háttér jelentős erőforrás igényű,

²⁶ FENYVESI, 2010.

²⁷ A egyes tényállás elemeket javasoljuk a FENYVESI-féle kriminalisztikai piramisnak megfelelő osztályozási címkékkel is ellátni, amely a bizonyításnál egyszerűsítheti a feldolgozást. (in: Fenyvesi, 2014. 111. o.) Megjegyezzük, hogy az adatgyűjtés, így különösen a statisztikák készítése és vezetése az EBESZ 9/09. számú Miniszter Tanácsi határozatában foglalt cselekvési terv első pontjában szerepel. <http://www.osce.org/cio/40695?download=true> hozzáférés:2018. 01. 26.

így a rendszer költségei és bonyolultsága miatt célszerű szélesebb körű, több tényállásra vonatkozó együttes figyelmet megvalósítani. A közbiztonság elleni bűncselekmények, így különösen a terrorcselekményekre utaló jelek felismerésének logikája azonos, ezért a terrorszervezetek kommunikációjának felismerése is becsatornázható ebbe a rendszerbe. Az oksági háló egyes csomópontjain a tényállási elemek összehasonlítása történik. A teljes egyezőségénél nincs szerepe a becsléseknek és a valószínűsítéseknek. A hatásvizsgálat szempontjából viszont bizonyosan van. Egy közösségi hálón nyilvánossá tett uszító üzenet hatása, és így a cselekmény súlyossága függ attól, hogy hány olvasóhoz jutott el, hányan olvasták és hányan továbbították. Védekezés szempontjából pedig az fontos, hogy a terjedés melyik pillanatában észlelik, és melyik pillanatban tudják eltávolíttatni a sértő bejegyzést. Megítélésünk szerint a terjedési sebesség azért lényeges ténykérdés, mert a korai terjedés leállítása nem a terjesztő érdeme, így enyhítő körülménynek sem tekinthető, ha csak kevés címzetthez jut el az üzenet. Ebben az esetben a vád valószínűségi alapú becsléssel határozhatja meg a cselekmény súlyosságát. A védelem számára ajánlható taktikai módszer a számítások felülvizsgálatása, és az erre alapozott cáfolat lehet.

Megfigyelhető, hogy a gyűlöletkeltő, uszító, lázító és becsületsértő tartalmú honlapok az [http\(s\)//név.com](http(s)//név.com), [http\(s\)//név.info](http(s)//név.info) és más külföldön bejegyzett címeiken valósulnak meg leggyakrabban.²⁸

A számítógép – Nagy Zoltán András megfogalmazásában – a bűncselekmény közvetett eszköze, amikor „*gyűlöletkeltő-, pornográf vagy egyéb jogellenes adatállományok létrehozása végett a világhálón...*”²⁹ használják. Összegezve az eddigieket, a világhálón keresztül megvalósított gyűlölet-bűncselekményeknél a számítógép a fizikai, a világháló pedig az elkövetés logikai eszköze. Mivel a kiber bűnözés és a kiber háború ezeken a helyeken közös alapokra épül, ezért javasoljuk a katonai tapasztalatokat³⁰ polgári területeken is alkalmazni. A prevenció célzatú beavatkozás – reálisan szemlélve a jelenlegi információ áradatot – csak on-line gépi megfigyeléssel lehetséges. Ez önmagában nem jelentene problémát. A hibás szűrés-beállítás, a manipulatív célzatú letiltások, a rendszerben rejlő fals pozitív riasztások együttese viszont már alapot ad az aggodalomra.

²⁸ Az MTTV hatálya Magyarországon, továbbá a tagállamokban letelepedetteknek minősülő szolgáltatók, így itt a „külföld” meghatározás az EU-n kívüli országokra vonatkozik.

²⁹ NAGY, 2009. 51.o.

³⁰ A nemzetközi jogi érintettséget vizsgáló katonai kutatásokat a NATO keretén belül végezték. A széleskörű hasznosítás érdekében az eredményeket Tallinn Manual 2.0 néven nyilvánosságra is hozták. SCHMITT, 2017.

Az online információk gyűlöletkeltésre hajló eseteinél a Bayes-háló alkalmazása többféle megoldási módot biztosíthat.³¹ Lehetőséget adhat egyfajta előszűrésre, riasztásra, továbbá ellenlépések megtételére is. Ez utóbbival kapcsolatos érdekes javaslat a gyűlöletkeltő blog-bejegyzések hatásának csökkentése úgy, hogy robotokkal nagyszámú enyhe ellentétes értelmű hozzászólást küldenek.³²

A hangfelvételek esetén a hang szöveggé való átalakítását követően valósulhat meg a Bayes-hálós szűrés. A hangfelvételekben rejlő intonáció és videó felvételek mélyebb elemzést igényelnek. A hangok és a beszéd vizsgálata mellett, a képen látható jelképek és az emberi arcokon látható emocionális jelek megfejtése, majd ezek fuzionálása adhat a teljesség irányába mutató megoldást. Ez a megközelítés sokkal nagyobb mennyiségű mozgóképes anyag átvizsgálását tenné lehetővé, mint amit fáradtságos és költséges emberi munkával át lehet tekinteni. Ez a jövőbe mutató megoldás a valószínűségi becslés és a neurális hálókat követő új generációs technológia a Deep Learning alkalmazásán keresztül körvonalazódik.

Mindezeket figyelembe véve a fejlett megoldások ellenére a fals pozitív riasztások elkerülése miatt a kivágotott felvételek tartalmának végső minősítése már emberi döntés eredményeképp születhet meg.

A megoldási lehetőség mellett fennmaradó további nyitott kérdés

A jelenlegi szolgáltatói szűrés nem ad mindenre kiterjedő általános védelmet, ezért a felhasználói csoportnál is helye van a vizsgálatnak.³³ Az okostelefonok veszélyeztetettsége magas, ami a fiatal korosztályt érinti ténylegesen. Ezek az eszközök csak a megfelelő szűréssel rendelkező WIFI környezetben élvezhetnek emeltebb szintű védőhálót, ezért újfent felmerül a szolgáltatók felelőssége.³⁴ A mai gyakorlatban a sok baba között elveszik a gyermek. Rendelkezésre áll a hazai jogszabály, melynek még az Unió területén belül is érvényt lehetne szerezni. Az Unión kívüli veszélyforrások esetén a büntetőjog eszközei nem jelentenek védelmet. A potenciális sértettek védelmét csak kerülő úton lehetne biztosítani, ez pedig a

³¹ Az EU kutatási keretei között megvalósuló MANDOLA projekt az online figyelést célozza meg. A publikációkból úgy tűnik, hogy ténylegesen a bejelentéseket dolgozzák fel online. DIKAIAKOS ET AL., 2016. 49-50. o.

³² A felvetés médiakommunikációs szempontból kiváló, mert a letiltás azt eredményezné, hogy a bejegyzést készítő másutt publikálná uszító kijelentéseit. Ugyanakkor a javasolt megoldásnál a negatív hozzászólók energiáit egy velük „társalgó” robot elvonná.

³³ A felhasználó csoport logikái határát az a pont jelentheti, ahol a szolgáltató adatot biztosít. Ezen a ponton lévő, eszköz ahol a szűrést célszerű megvalósítani.

³⁴ Az okos telefonok közvetlen internet eléréskor szükséges lenne, hogy a mobil telefonon legyen gyűlöletbeszéd-szűrő alkalmazás. Ez technikailag olyan sok problémát vet fel, ami miatt indokoltnak látjuk a központosított védelmet.

szolgáltatók jogszabályi kötelezése a szűrés elvégzésére. A szűrés törvényességének és transzparenciájának biztosítására olyan nyilvános szótárat kellene létrehozni, ami tartalmazza az elvárt magatartási szabályokat. A művészek alkotói szabadságának biztosítása azonban igényli az érintett kérdéskör továbbgondolását.

Összefoglalás

A felvetett gondolatok összegzésekképp elmondhatjuk, hogy az interneten terjesztett gyűlöletbeszéd azonosítására és terjedésének csökkentésére már rendelkezésre áll technikai megoldás. Megítélésünk szerint a cselekmény szankcionálása helyett a káros hatások mérséklésére szükséges az elsődleges hangsúlyt helyezni. A gyűlöletkeltő szövegek gépi szűrése gyorsabb és pontosabb eredményt szolgáltat, mint a hagyományosan bejelentésre alapozott kivizsgálások. A szövegek szűrésére a Bayes-hálók is nyújthatnak megoldást. A képi információ szűrése már igényli a komplex mesterséges intelligenciára épülő megoldások alkalmazását. A módszer mentesítené az embert a tömeges szűréstől, de a végső minősítés továbbra is humán feladat maradna. A világháló globális volta miatt a gyűlöletbeszéd ellen csak globális válasz lehet eredményes, így megoldás egy átfogó nemzetközi jogi megállapodástól várható.

Irodalomjegyzék

Dinók Henriett: A gyűlölet-bűncselekmények: dogmatika és joggyakorlat. *Belügyi Szemle*, 2013/12. 52–67. o.

Dikaiakos, Marios– Pallis, George – Markatos, Evangelos: Mandola: Monitoring and Detecting Online Hate Speech. *ERCIM News*, Sophia Antipolis Cedex, No. 107. October 2016. 49-50. o.

Fenyvesi Csaba: A kriminalisztika tendenciái. A bűnügyi nyomozás múltja, jelene, jövője. *Dialóg Campus*, Budapest-Pécs, 2014.

Fenyvesi Csaba: A jog humora és rejtélyei. *Kódex Nyomda Kft.* Pécs, 2010.

Korinek László: Média és bűnözés. *Belügyi Szemle* 2006. 12. szám 3-11. o.

Kovács Mónika: Az előítéletek okai és mérséklésük lehetőségei: a szociálpszichológiai nézőpont. *Alkalmazott Pszichológia XII. évfolyam* 1–2. szám 2010. 7–27. o.

Nagy Zoltán András: *Bűncselekmények számítógépes környezetben.* Ad Librum, Budapest 2009.

The Norwegian Ministry of Children and Equality: *The Government's Strategy against Hate Speech 2016-2020.*, The Norwegian Ministry of Children and Equality, 2017.

Organization for Security and Co-operation in Europe Ministerial Council: Decision No. 9/09, Combating Hate Crimes. <http://www.osce.org/cio/40695?download=true> 2018. 01. 26.

Ortigosa, Alvaro – Inglezakis, Ioannis: D4.1b: FAQ on Responding to online hate speech Monitoring and Detecting Online Hate Speech. 2017. http://mandola-project.eu/m/filer_public/3e/32/3e32fcaa-e420-4868-b3e2-070e2a7983cb/d41b_faq_final.pdf hozzáférés: 2018.01.26.

Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport: Előítélet-indikátorok lista magyarázata. http://gyulotellen.hu/sites/default/files/gyem_indikatorlista_haromolszopos_vegleges.pdf hozzáférés: 2018.01.26.

Schmitt, Michael N.: Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations. Cambridge University Press, 2017.

Vines, James. E.: An Embedded Case Study Of The Proposed Megan Meier Cyberbullying Prevention Statute & The Proposed Tyler Clementi Higher Education Anti-Harassment Statute. Ph.D. Dissertation, Graduate School of Clemson University, 2015.

Zick, Andreas – Wolf, Carina – Küpper, Beate – Davidov, Eldad – Schmidt, Peter – Heitmeyer, Wilhelm: The syndrome of group-focused enmity: the interrelation of prejudices tested with multiple cross-sectional and panel data. *Journal of Social Issues*, 2008. 64(2):363-383. o.

Hivatkozott törvények

2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

EBESZ 9/09. számú Miniszter Tanácsi határozata.